

ÖMR-İ EDEBİ 2

MELANKOLİ VE AŞK

AHMET RASİM

VakıfBank Kültür Yayınları: 0293
Edebiyat: 066

ÖMR-İ EDEBİ 2
MELANKOLİ VE AŞK
AHMET RASİM

Yayın Danışmanı
Ekrem Demirli

Proje Editörü ve Son Okuma
Dr. Hazal Bozyer

Dizi Editörü
Prof. Dr. Yılmaz Daşcıoğlu

Yayına Hazırlayanlar
Gülsemin Hazer
Birol Bulut
Hülya Ürkmez
Zafer Özdemir
Leyla Keleş

Kapak ve Sayfa Uygulama
Faruk Özcan

Editör
Ergin Ali

VakıfBank Kültür Yayınları
İnkılap Mahallesi
Dr. Adnan Büyükdenez Caddesi
No: 7/A1 – Kat 13
Ümraniye 34768 İstanbul
Telefon: 0 216 285 9571
www.vbky.com.tr - info@vbky.com.tr
Sertifika No: 40141

© Vakıf Pazarlama San. ve Tic. A.Ş., 2024

ISBN 978-625-6647-19-0
Takım ISBN 978-625-6385-69-6

Kitabın tüm yayın hakları VakıfBank Kültür Yayınları'na aittir. Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak sınırlı alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir elektronik veya mekanik araçla çoğaltılamaz. Eser sahiplerinin manevi ve mali hakları saklıdır.

Baskı
Turkuvaz Haberleşme ve Yay. A. Ş.
Güzeltepe Mahallesi Mareşal Fevzi Çakmak Caddesi B Blok No: 29/1/1
Eyüpsultan İstanbul
Telefon: 0212 354 3000
Sertifika No: 46403

1. Baskı: Mart 2024

ÖMR-İ EDEBÎ 2

MELANKOLİ VE AŞK

AHMET RASİM

AHMET RASİM

1865'te İstanbul'un Sarıgözel Mahallesinde doğdu. 12 Haziran 1875 tarihinde Darüşşafaka'ya kaydolan Ahmet Rasim, edebiyat ve tarih zevkini Şinasi, Namık Kemal, Ziya Paşa, Ahmet Midhat gibi yazarları tanıdığı bu okulda edindi; ilk edebî ve ilmî yazı denemelerine de buradayken girişti. *Berk, Gülşen, Envâr-ı Zekâ, İmdâdü'l-Midâd* gibi dönemin dergi ve gazetelerinde de çalışan Rasim, birçok çeviri de yaptı.

1932'den vefatına kadar aralıksız bir şekilde yazı hayatına devam eden Ahmet Rasim'in, *Akşam, İkdâm, Malumat, Sabah, Servet-i Fünun* ve *Türk Yurdu* başta olmak üzere pek çok süreli yayında imzasına rastlanmaktadır.

"İlk Fıkra Yazarımız" olarak da tanınan Ahmet Rasim fıkra ve denemelerinde (*Şehir Mektupları, Cidd ü Mizah, Eşkâl-i Zaman...*) çoğunlukla şehir hayatını, kendi çevresinin yaşayışını, zamanın adet ve geleneklerini yansıttı. Hatırat türündeki kitapları (*Gecelerim, Fuuş-ı Atik, Falaka..*) ile de çok sayıda okura ulaştı. Yüksek gözlem gücü ile çağının tanıdığı eserler ortaya koymanın dışında hayret uyandıracak bir çalışma azmi sergileyerek çeviri, monografi ve ders kitapları da hazırlamıştır.

Ahmet Rasim 21 Eylül 1932'de Heybeliada'daki evinde vefat etti ve Heybeliada Kabristanı'na defnedildi.

İÇİNDEKİLER

Önsöz	7
Mukaddime	9

ÖMR-İ EDEBÎ

CÜZ 3

Muhabbet-i Hakikiye	15
Tayf-ı Hail	41
Anne Kalk	45
Siz misiniz?	49
Tecrübesiz Aşk	53
Refik ve Refika	99
Nakş-ı Sır	133
Evâil-i Ömür	153
Ek	183

ÖMR-İ EDEBÎ

CÜZ 4

Ferda	199
Güzel Eleni	229
Meşâkk-ı Hayat	257
Leyâl-i Istrap	313

ÖNSÖZ

Ahmet Rasim Külliyyatı'nın üçüncü ve dördüncü kitabını bu ciltle takdim ediyoruz. Daha önce ilk iki cildini neşrettiğimiz *Ömr-i Edebî*'nin bu sefer son iki cildini sunuyoruz. Ahmet Rasim, Mukaddime bölümünde “on-on iki senelik nakş-ı hatıratır” ifadelerini kullanıp eserin bir hatırat numunesi olduğunu beyan etse de buradaki metinlerin de tür açısından bütünlük arz etmediği görülür. Muhtelif zamanlarda ve yayınlarda neşrettiği farklı konulardaki metinlerini bir araya toplar. Bunlar hayat karşısında hislenmeler ve aşk acısı çekenlerin hikâyeleri etrafında şekillenir.

Yazar tarafından dört cilt olarak basılan *Ömr-i Edebî*'nin son iki cildinin birleştirilerek basıldığı bu kitabın ilk yazısı “Muhabbet-i Hakikiye”, son yazısı ise “Leyâl-i İstırap”tır. Bu ciltteki yazıların bir kısmı daha önce müstakil olarak yayımlanmakla birlikte bir kısmı da *Servet-i Fünûn* ve *Malumat* isimli süreli yayınlarda neşredilmiştir. Eserdeki yazılar, süreli yayınlardaki ve yazarın kaleme aldığı diğer metinlerle karşılaştırılırken isimleri ayrı fakat içerikleri aynı metinlerin bulunduğu fark edilmiştir. Örneğin, 1313 (1897) yılında “Sevda-yı Sermedî” adıyla neşredilen hikâye *Ömr-i Edebî* içinde “Muhabbet-i Hakikiye” başlığıyla tekrar basılmıştır. Bu ve benzeri durumlarda yazar tarafından yapılan bir seçme olduğu için *Ömr-i Edebî*'deki baskıyı esas alarak varsa diğer baskılardaki farkları burada işaret ettik.

Ahmet Rasim'in daha önce yayına hazırladığımız eserlerinde olduğu gibi bu eserinde de okuma akışına zarar vermemeye özen göstererek gerekli yerlerde köşeli parantez içinde

bağlamı gözeterek günümüz Türkçesine uygun karşılıklar verilmiştir. Aynı şekilde bu tür çalışmaların en zor yönlerinden birisini oluşturan yazım konusunda da öncelikle TDK imla kılavuzundaki yazımı esas aldık. Metinlerin tarihî niteliği dolayısıyla orada bulunmayan pek çok sözcüğün yazımında ise Kubbealtı Lügatı olarak da tanınan Misalli Büyük Türkçe Sözlük'ü ikinci referans kabul ettik. Her ikisinde de bulunmayan sözler için ise bu ikisi örnek alınarak orta bir yol tutulmuştur. Bu noktada şunu belirtmekte yarar var: TDK kılavuzunda görülen bir sözcük veya ekin yazımı, orada bulunmayan benzer bir örnekte Kubbealtı Lügatı'ndakinden farklı olabilmekte ve bir çelişki gibi görünebilmektedir. Fakat izlediğimiz yolun referans verebilme ve çelişki gibi görülecek örneklerdeki karışıkları önleme açısından doğru olduğunu düşünüyoruz. Ayrıca dipnotlarda metin içinde geçen ve açıklama gerektiren kısımlar editör tarafından düzenlenmiş, Ahmet Rasim'in kendi notları ise -yaz.n (yazarın notu) şeklinde verilmiştir.

Tahir Bey Matbaası tarafından basılan *Ömr-i Edebi*'nin üçüncü ve dördüncü cildi *Ömr-i Edebi 2* adıyla bu kitapta bir araya getirilmiştir. Bu ciltte birleştirdiğimiz kitaplardan *Ömr-i Edebi*'nin üçüncü cildindeki metinler Doç. Dr. Birol Bulut ve Leyla Keleş, *Ömr-i Edebi*'nin dördüncü cildindeki metinler ise Prof. Dr. Gülsemin Hazer, Dr. Hülya Ürkmez ve Dr. Zafer Özdemir tarafından çeviriyazıya aktarılmıştır. Ahmet Rasim'in bütün eserlerinin günümüz okuruyla buluşması amacını taşıyan bu çalışmayı basmayı üstlenen VakıfBank Kültür Yayınları'na, yayınevi nezdinde kitabın yayın süreçlerini takip eden Dr. Hazal BOZYER'e ve emeği geçenlere teşekkür ederiz.

Yılmaz Daşcıoğlu
Dizi Editörü
Adapazarı, 2024

MUKADDİME

Hayatı bir ruzname şeklinde kaydetmek ne kadar güç ne kadar sıkıntılı! İnsan erbab-ı iktisat gibi her günlük efalini sırasıyla yazacak, vakit vakit cem ederek, hesap soracak olursa gerçi tarz-ı cereyan-ı ömre vâkıf olur, fakat o kadar hatıra içinde nasıl kurtulur? Ben geçen ömre değil mahvolmaya yüz tutan hatıralara acırım. Onun için ekserini yazar, neşreder, zaman zaman okuyup bir icmal-i hissî [hissî özet] hâlinde hayatımın kâffe-i inkılabâtını [değişimlerinin hepsini] göz önünde bulundururum.

Ömr-i Edebî on-on iki senelik nakş-ı hatıratır. Bütün hayat-ı güzeşte bu sahaif-i teng-tasvirde [özet tasvirli sayfalarda] karmakarışık yatacak, mesai-i mezbûhânededen [son bir gayretten] başka bir şey olmayan şu sevâd-ı köhne bir dimağ-ı heveskârın zübde-i müessiri olmak üzere belki eyâdî-i ahlâfta [gelecek nesillerin ellerinde] gezecektir. Kim bilir? İhtimal ki bir hakikat-i edebiye bunların altında gunûdedir [yatmaktadır]. İhtimal ki bir his bu eşkâl-i mevzua-i teessür arasında dolaşıp durmaktadır. Yalnız şurası bence muhakkaktır ki içlerinde beni bildirecek, bütün ömrünü meslek-i tahrيره vakfetmiş bir tilmîz-i tabiiyi nazar-ı nakkad-ı üstat önünde bulunduracak şeyler vardır. Kâh bir feryadın -ki sahaif-i sairede onun husulünü icab eden esbab-ı zalime şerh edilmiştir- burada bir aks-i hazin-i bî-meal gibi satırdan satıra vurarak mahvolduğu görülür, kâh bir mısra-ı şâdî-resânın [mutlu eden mısra] -ki tegafül-i vicdan tabir ettiğim âram-ı nâ-pâyidâr-ı gam [gamın sonsuz zevki] arasında dehan-ı tevekkülümünden su-

dur ederek burada bir cay-ı kabul bulmuştur- bigâne bir hiss-i avare gibi ötede beride gezip dolaşamayarak uyuşup kaldığı anlaşılır.

Ömr-i Edebî, natık olduğu tefasil-i gûnâgûn [aktardığı rengarenk ayrıntılar] ile müessirin takip ettiği meslek hakkında bir fikr-i sade verebilir. Mensup olduğu mektebin kâffe-i telkinâtını ahz ve telakkiye müheyya bir zihn-i mütecessisin derece ve şidet-i iptilasını tayin eder.

Bazen mukaddimât-ı hayatın bir hiss-i ateh-nümâ-yı ızdırara [mecburi çöküş hissine] karışarak safiyet-i asliyesi muhtel olmadığı [bozulmadığı] hâlde bir günlük teellümün ahval-i vicdaniyeye îras ettiği tebeddül, bazen en ufak bir hevesin büyüye büyüye bir aşk-ı mukavemet-suz kuvvetinde bütün tahassusât-ı ferdiyeyi tarumar ederek başka türlü bir sûz u güdaza inkılap etmek üzere gösterdiği temayül bu ömrü idare eden bir kanun-ı müstesna gibi yazılıdır. Her hayat birbirine fiil ve teessürce müşabih ve fakat asarca ekseriya gayr olduğu bedihidir. Onun içindir ki *Ömr-i Edebî*'de intizam aramam. Güya lakaydâne öyle bir yaşayış ki yalnız nazarıdikkat-i vicdanı onun harekâtına nazır, hadisat ve şunun [olay ve durumlar] onun teheyycât ve ihtirasâtına hakim imiş gibi bu iki dest-i terbiyetin istediği cihete revan olmuş ve elan o sürat-i müktesebeyi kaybedememiştir.

Muhtemeldir ki böyle bir ömrü sevenler de bulunsun. Fakat tabiidir ki bu ömre bî-sud [faydasız] diyen bulunamaz. Tabakât-ı hakikatin her tarafını tetkik için uğraşan bir dimağ vak-tinden evvel yorulsa da bir fiil-i hatada bulunmuş olmaz.

Derununda bulunan fikarât-ı müterceme maişet-i hazırası esnasında başka bir lisan üzere konuşmak için sarf edilen zamanları muhtırdır.

Her ömr-i edebî gibi bu da namuskârânedir. Sened-i sahihi üslub-ı ifadeden hüccet-i teminiyyesi [doğruluğunun de-

lilleri] arzu-yı istifadeden müsteban [açık] olan böyle ömürlere mana-yı edebin izafesi herkes için bir haktır, bir hakk-ı sarihtir. Hatta şekl-i namı Garb'ın mevzuat-ı cedidesinden muktebestir. Bu hakkı Garb'a veren tabiiyet-i mesai [gayretin sonucu] hükm-i imtiyazını neden Şark'a îsal etmesin?

Ahmet Rasim